

Varför ska man vara med i facket?

Funderingar av Saco-S föreningens ordförande.

Vad är facket?

Varför ska man egentligen vara med i facket? Lönar det sig? Vad får jag egentligen för de pengar jag betalar in till facket varje år?

Det här är frågor som vi får ganska ofta, vi som är lokalt förtroendevalda. Det händer också att medlemmar hör av sig och säger att de tänker gå ur facket för de får ju ingenting för pengarna, de har ingen nytta av facket. Själv har jag varit medlem ända sedan jag började jobba och för mig har det alltid varit en självklarhet att man är med i facket, av två skäl. Vi kan kalla de två skälen för "försäkringsspåret" och "solidaritetsspåret".

Vad gör facket?

För att förstå det jag nu tänker förklara måste du först förstå ungefär hur svensk arbetsmarknad är uppbyggd och fungerar. I många länder regleras arbetsmarknaden väldigt strikt av lagar men i Sverige har vi sen över 100 år ett system som bygger på förhandlingar mellan arbetsgivare och fackföreningar. Förhandlingar som lett fram till de avtal som reglerar det allra mesta som rör din anställning:

Lön, arbetstid, semester, ersättning vid tjänstereor, ersättning vid flytt, ersättning för vissa sjukvårdskostnader, rätt till betald ledighet i olika sammanhang, uppsägningstid, turordningsregler vid övertalighet, förmåner för den som blir arbetslös, pension, osv.

Nästan allt som rör din anställning är reglerat i kollektivavtal, antingen ett centralt avtal slutet av de centrala parterna Saco-S och Arbetsgivarverket eller av de lokala parterna vilket i vårt fall är SLU och de lokala facken Saco-föreningen, OFR/ST, Seko.

Okej, men varför ska man då vara med i facket om allting redan är klart? Låt oss börja med "försäkringsspåret".

"Försäkring"

Jag antar att du har ett eget boende av något slag. Då har du förmodligen också en hemförsäkring. Varför då? Lönar den sig? Troligen inte. Om du har tur kommer du aldrig behöva utnyttja försäkringen men du betalar ändå, år efter år, för säkerhets skull om det trots allt en dag plötsligt händer något med ditt hem.

På samma sätt är det med medlemskapet i ett fackförbund. De allra flesta kommer aldrig behöva hjälp av facket, men för en del händer det plötsligt något på arbetsplatsen som gör att de behöver hjälp. Om de var medlemmar i facket innan problemen började så kan de då få hjälp och stöd av sitt fackförbund på olika sätt. Annars står de ensamma och har i många fall inte ens lagstadgad rätt att diskutera sina problem med arbetsgivaren. Den lagstiftning som finns ger facken rätt att kräva diskussioner, förhandlingar, medbestämmande, osv. Som enskild har man inte ens den rätten.

Problemen kan handla om allt möjligt: Plötsliga krav på en professor att arbeta kontorstid, fel ersättning vid en tjänsteresa, fel beräkning av semester, arbetsscheman som strider mot både avtal och arbetstidslag, fel lön utbetald, lönediskriminering vid nyanställning, fel hantering vid övertalighet, otillåtet tidsbegränsad anställning, osv. Det kan handla om nästan vad som helst. Som enskild anställd har man ingenting att sätta emot men som facklig organisation har vi lagstadgad rätt att inte bara diskutera och förhandla med arbetsgivaren utan frågan kan lyftas till de centrala parterna och i slutändan hamna i arbetsdomstolen, alltihop utan att det kostar dig som medlem en krona.

Men om du ska få hjälp måste du ha varit medlem en tid innan problemen började. På det viset påminner det om din hemförsäkring. Du kan inte få ersättning för skador som inträffat innan du tecknade försäkringen. När problemen väl uppstått, när felet be-

gåtts, när konflikten är ett faktum, då är det i realiteten försent att få hjälp även om man då blir medlem. Då står man där ensam. Precis som med en försäkring så gäller det att bli medlem medan allt fungerar som det ska.

Solidaritet

Det andra spåret handlar om solidaritet. Vi har idag förmånliga anställningsvillkor som exempelvis extra lång semester, bättre pensionsavtal än andra branscher och kortare arbetstid. Detta har tidigare generationer av fackligt aktiva förhandlat fram och de som är fackligt aktiva idag arbetar för att det inte ska bli en återgång till sämre villkor utan hellre ännu bättre villkor. Men allt det som förhandlats fram gäller ju för alla anställda, inte bara de som är med i facket? Det är sant, men om ingen eller väldigt få är med i facket så kommer facken inte ha tillräcklig kraft bakom orden när man förhandlar med arbetsgivaren. Alla de som väljer att åka snålskjuts på andras arbete bäddar för att villkoren i framtiden riskerar att bli sämre. Så av solidaritet med sina kollegor bör man vara med i facket.

Det är i grund och botten en ideologisk fråga. Hela fackföreningsrörelsen bygger på principen att tillsammans är vi starka och kan verka för bättre villkor för alla, inte bara för några få.

Så svaret på frågan i rubriken, "varför ska man vara med i facket?", är att det dels handlar om ett slags försäkring om det en dag uppstår problem knutna till anställningen, och dels om solidaritet med alla de kollegor som är medlemmar.

**Tillsammans kan vi påverka våra
anställningsförhållanden!**

Förbunden kontra det lokala facket

Avslutningsvis tänkte jag ta upp en fråga som ofta tycks förvirra: Skillnaden mellan förbunden och den lokala Saco-föreningen.

Som enskild individ är du medlem i ett fackförbund. Här på SLU finns anställda som är medlemmar i exempelvis Naturvetarna, SULF, Veterinärförbundet och Sveriges Ingenjörer för att nämna några. Förbunden är i sin tur medlemmar i ett övergripande förhandlingskartellsförbund, och det är detta samlingsförbund som heter Saco. Inom Saco finns en delverksamhet som rör den statliga sektorn, Saco-S. Om du är medlem i ett Saco-anslutet fackförbund så representeras du på SLU av Saco-S-föreningen, alltså ett slags lokal förhandlingskartell, en sammanslutning för alla SLU:are som är medlemmar i ett Saco-anslutet fackförbund. Vi har årsmöte i slutet av april och väljer då de kollegor som ska utgöra den styrelse som ska representera oss i våra kontakter med arbetsgivaren, och det är i den styrelsen jag är ordförande.

Vi som är lokalt valda är alltså bara kollegor som fått förtroendet att vid sidan av våra ordinarie arbetsuppgifter bevaka lokala fackliga frågor och då i första hand frågor som regleras av kollektivavtal. I rena individärenden, exempelvis en konflikt mellan en anställd och en chef, ska vi normalt hålla oss utanför och överlåta åt förbundet att företräda medlemmen. Skälet är helt enkelt att vi inte ska tvingas ta ställning i en konflikt mellan två av våra kollegor.